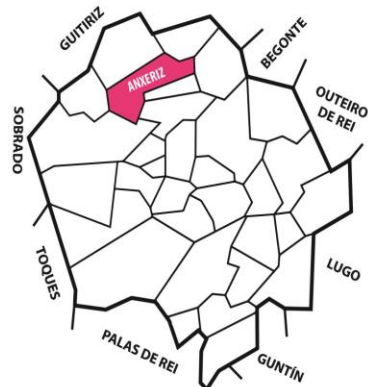
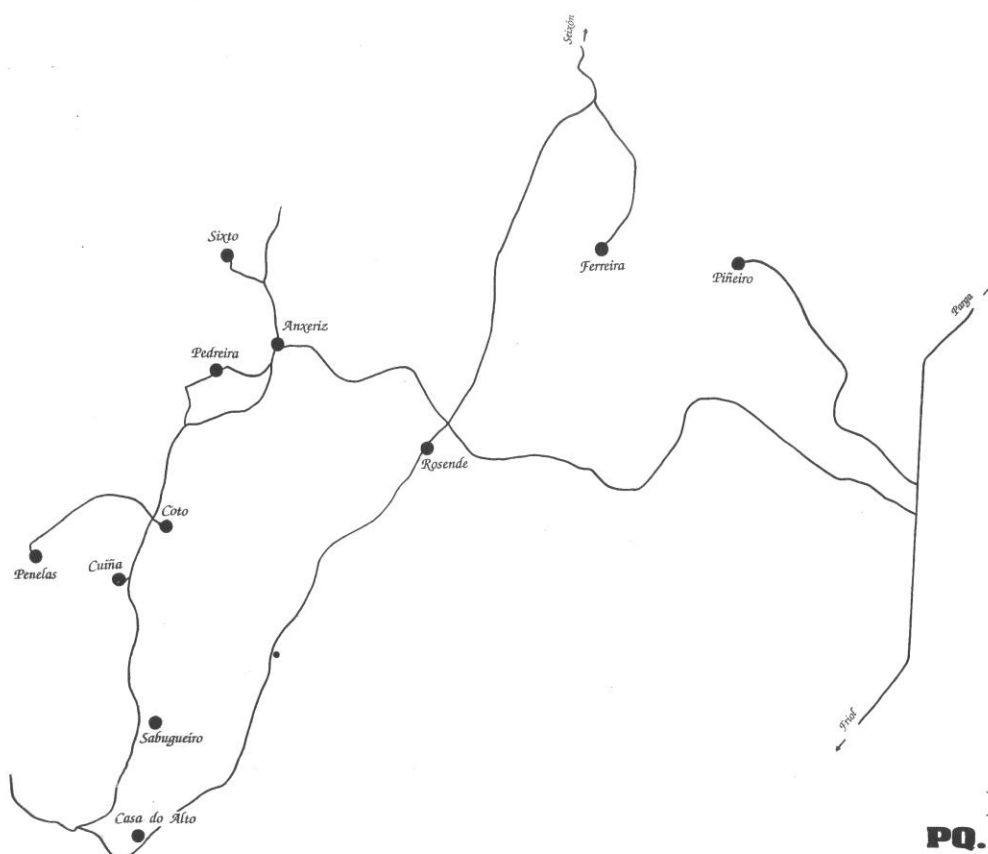

*ANXERIZ (SANTA MARÍA)

Parroquia cunha superficie de 7,5 km² situada ao noroeste do municipio de Friol, que conta con 65 habitantes repartidos nos seguintes lugares: Anxeriz, O Coto, Cuiña, Ferreira, As Penelas, Piñeiro, Rosende, O Sabugueiro e Sisto. A súa densidade de poboación é de 8,67 hab/km².

O monumento máis destacado desta parroquia é a Igrexa, dedicada a Santa María. Trátase dunha construción románica do S. XII que sufriu reformas posteriores. Anxeriz foi unha das cinco primeiras parroquias que constituíron o Concello de Friol, xunto con Friol, Narla, Terra da Orde e Torrede. Isto tivo lugar no ano 1812, momento no cal se aboliu o réxime señorial e se estableceu unha incipiente administración municipal.

O topónimo de Anxeriz repítese no Concello de Friol, onde o lugar lle deu nome á parroquia, e no de Tordoia, na Coruña, aínda que neste caso se trata de Santa Mariña de Anxeriz (e non de Santa María). Ademais, é un lugar da parroquia de Xerdiz, no Concello de Ourense, e da de O Castro de Ouro, en Alfraz.

Anxeriz responde ó xenitivo do antropónimo gótico *Ansericus*, nome do antigo posuidor da **villa Ansericus* (tamén chamada *Anserici* nun texto do ano 1031) e que garda relación co significado de «explotación agrícola». Tamén alude aos *Anses*, semideuses da nación goda, e *reiks*, un termo que garda relación co poder e que se empregaba na época visigoda para designar a un comandante militar (en grego «basilikos»). De feito, este título militar figura no nome de Athana-rik, o rei visigodo máis poderoso do S. IV. Deste xeito, o «s» comprendido entre o «n» e o «e» mudaría no «x», o «s» final do termo «Anses» desaparecería, ao igual ca o «e» de *reiks*, e o grupo consonántico final «ks» pasaría á consoante «z». Deste xeito, «Anses-reiks» converteuse en «Anxeriz».

En canto ós lugares mencionados antes, **O Coto** procede da forma pre-latina **cotto* («elevación dun terreo»). Cabe destacar que *Couto* é moito máis frecuente ca *Coto*, un termo procedente neste caso da forma latina **cautu* («lugar cercado»), que se refire a espazos acotados que dependían anteriormente de señoríos eclesiásticos.

Por outro lado, para o topónimo **Cuíña** hai varias hipóteses. Algúns afirman que procede do latín *collis*, que en castelán dá o resultado «colina». Porén, o dobre *-ll-* non se perde ao pasar este termo ao galego, tal e como ocorre en resultados coma *gallo*>galo. Outras opcións céntranse na súa condición de diminutivo de *coio/coia* ou mesmo de *coíña*, que procede do latín *caulis/colis*. Tamén se afirma que podería derivar do nome propio *Culinus/Culina*, tomados do termo latino *culina* («cocina»).

Outro lugar da parroquia de Anxeriz é **Ferreira**. Este topónimo procede do latín **ferraria*, un adxectivo derivado de **ferrum* («ferro»), que alude a un lugar onde había abundancia deste metal. Por outra banda, «As Penelas» é plural e diminutivo de *penna* («pena»), que no latín vulgar sería **pinnellas* (o diminutivo *-ella-* é un sinal distintivo da lingua vulgar). «Piñeiro», deriva de *pinearium* (en latín, *pinus*), a árbore productora da *pineia* («piña»). Ademais, existiu o antropónimo *Pinarius*. En documentos medievais aparecía como *Piniario*, *Pignario* e *Pinario*. Este topónimo adoita aparecer na súa forma singular, o que significa que os bosques de piñeiros non eran comúns, senón que estas árbores se atopaban dispersas.

Rosende procede de **villa Ranosindi*, a forma en xenitivo do nome persoal xermánico *Ranosindus*. Este está composto por dous termos: **hroth* (que cambia a *Rod-* ou *Rud-*), co significado de «gloria», e *sinth-* (que dá *sinde-*, *sende-*), que se traducen por «camiño» e «expedición bélica». Por conseguinte, Rosende ten o significado de «o camiño da fama» ou de «expedición militar famosa».

Outro lugar dentro da parroquia é **O Sabugueiro**, unha denominación común galega para a árbore ou arbusto *Sambucus nigra*. Esta forma procede do latín *sabucus*, unha variante da forma clásica *sambucus*, ao que se lle engade o sufixo *-ARIU* (*sabucariu*>sabugueiro). No medievo esta forma empregábase para usos toponímicos, antroponímicos e tamén como substantivo común.

O derradeiro lugar da parroquia de Anxeriz é **O Sisto**, un topónimo do cal a orixe aínda non está de todo clara. Por un lado, podería vir do nome persoal *Syxtus*, o que levaron algúns papas que pasaron ó Martiroloxio Romano. Esta forma parece unha metátese do adxectivo grego *ξυστός* (*ksystós*), que ten o significado de «puído, alisado». Porén, tamén podería proceder do greco-latino *xystus* («pórtico, xardín»). Outra opción é que veña do latín *sisto*, *stiti*, *statum* («establecer, parar»), polo que tería o significado dunha parada nun camiño. Outras hipóteses son as seguintes: orixe toponímica derivada da configuración do terreo (J-L Pensado), variante con seseo da forma *cisto* (Sarmiento), pronunciación sueva do numeral ordinal *sexto* (Millán González-Pardo), forma paralela ó termo francés *sixte* e ao lombardo *sesto*... A pesares disto, as opcións máis aceptadas son as dúas primeiras.

*Texto extraído do traballo clasificado no segundo posto do "I Premio de investigación Histórica, Cultural e Etnográfica Concello de Friol" presentado por Dona Laura Ferro Devesa e Dona Estefanía Pena Ferro e titulado "TOPONIMIA DO CONCELLO DE FRIOL" Friolensis